

اتحادیه صادرکنندگان
فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی

پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی

نفتا | MTBE | آیزوفید و آیزوریسایکل | حلال‌ها (۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳) | رافینیت

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی (پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی) -
هفته دوم مهر ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۵۰۱۳

تاریخ انتشار: مهر ۱۴۰۵

فهرست

۱. مقدمه
۲. ۱. نفتا
- ۲-۱. ۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان.....
۳. ۲. MTBE
۵. ۳. آیزوفید
۶. ۴. آیزوریسایکل
۷. ۵. حلال ها
- ۷-۱. ۵-۱. حلال ۴۰۲.....
- ۸-۲. ۵-۲. حلال ۴۰۴.....
- ۸-۳. ۵-۳. حلال ۵۰۲.....
- ۹-۴. ۵-۴. حلال ۵۰۳.....
۱۰. ۶. رافینیت
۱۱. جمع بندی

مقدمه

خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی از حلقه‌های کلیدی زنجیره انرژی و صنایع پایین‌دستی کشور به شمار می‌روند. نوسانات این بازار می‌تواند به‌طور مستقیم بر روند تأمین مواد اولیه، برنامه‌ریزی تولید، رفتار معاملاتی فعالان صنعتی و جهت‌گیری قیمت‌ها در بخش‌های وابسته اثر بگذارد. در این میان، خوراک‌های مورد استفاده در واحدهای هیدروکربنی، از جمله نفتا، MTBE، آیزوفید و آیزوریسایکل، در کنار برش‌های حلالی و رافینیت، به دلیل نقش تعیین‌کننده در تولید هیدروکربن‌ها، سوخت‌ها، حلال‌ها و سایر محصولات پالایشی و پتروشیمیایی، از اهمیت ویژه‌ای در تحلیل‌های هفتگی بازار برخوردارند.

اهمیت بررسی این گروه از محصولات در هفته مورد بررسی، صرفاً به رفتار معاملاتی آن‌ها در بورس انرژی محدود نمی‌شود. سازمان ملی استاندارد ایران در تاریخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۵، کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» به شماره ۱۱۱۱۱۰۱۳۵ را، همراه با شرایط و ضوابط اجرایی، برای مدت سه ماه ابلاغ کرد. در این ابلاغیه، فهرستی از مواد اولیه مورد نیاز برای تولید هیدروکربن‌های مذکور ارائه شده و واحدهای تولیدی مشمول ملزم هستند محصولات خود را مطابق مواد اولیه تعیین‌شده در این فهرست تولید کنند. پس از پایان مهلت سه‌ماهه اولیه، کد عمومی مذکور مجدداً توسط سازمان ملی استاندارد ایران به مدت شش ماه تمدید شد و اعتبار آن تا تاریخ ۱۴۰۵/۱۲/۲۵ ادامه یافت. از این رو، الزامات و فهرست مواد اولیه تعیین‌شده در این کد، در دوره مورد بررسی گزارش نیز همچنان مبنای قابل استناد برای واحدهای تولیدی مشمول بوده است.

از این منظر، یکی از نقاط قوت و وجوه تمایز گزارش حاضر، بررسی بخشی از مواد اولیه و خوراک‌هایی است که در فهرست مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدکننده محصولات هیدروکربنی قرار می‌گیرند و در عین حال، به‌صورت مستمر یا نسبتاً منظم در بورس انرژی عرضه می‌شوند. اگرچه عرضه این محصولات در همه هفته‌ها استمرار کامل ندارد، تکرار نسبی عرضه آن‌ها امکان رصد دوره‌ای شرایط تأمین، میزان دسترسی واحدهای تولیدی به خوراک و تغییرات تعادل میان عرضه و تقاضا را فراهم می‌کند. بنابراین، این گزارش علاوه بر ارائه تصویری از وضعیت معاملات، می‌تواند میزان انطباق شرایط بازار خوراک با الزامات و محدودیت‌های ناشی از کد عمومی مذکور را نیز تا حدی آشکار کند.

هر یک از این خوراک‌ها تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل متفاوت، از جمله سیاست‌های قیمت‌گذاری، ظرفیت و برنامه عرضه پالایشگاه‌ها، سطح تقاضای واحدهای مصرف‌کننده، تغییرات نرخ خوراک، محدودیت‌های لجستیکی، کیفیت محصول و انتظارات فعالان بازار قرار دارند. از این رو، تحلیل منظم معاملات آن‌ها می‌تواند تصویر روشن‌تری از تعادل یا عدم تعادل بازار، میزان پوشش تقاضا، پایداری عرضه، شدت محدودیت تأمین و کیفیت کشف قیمت در بورس انرژی ارائه دهد. همچنین، تفکیک میان مازاد عرضه، کسری عرضه و رقابت قیمتی، امکان ارزیابی دقیق‌تر فشارهای هزینه‌ای وارد بر واحدهای تولیدی و صنایع پایین‌دستی را فراهم می‌کند.

گزارش حاضر به‌عنوان پیوست تخصصی گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی، با تمرکز بر معاملات هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵، وضعیت مواد اولیه و خوراک‌های مورد نیاز واحدهای هیدروکربنی را در شش گروه اصلی شامل نفتا، MTBE، آیزوفید، آیزوریسایکل، حلال‌های ۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳ و رافینیت بررسی می‌کند. در این بررسی، روندهای غالب بازار

از منظر حجم عرضه، میزان تقاضا، نسبت پوشش تقاضا، کسری یا مازاد عرضه، شکل‌گیری رقابت قیمتی، سطح قیمت‌های معامله‌شده و رفتار معاملاتی عرضه‌کنندگان و خریداران مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

هدف از تهیه این پیوست، ارائه تصویری تحلیلی و منسجم از شرایط تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی در مقطع مورد بررسی و تبیین ارتباط میان وضعیت معاملات این خوراک‌ها و الزامات مطرح‌شده در کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» است. این گزارش می‌تواند مبنایی برای ارزیابی دقیق‌تر وضعیت بازار، برنامه‌ریزی تأمین مواد اولیه و تصمیم‌گیری تولیدکنندگان، فعالان اقتصادی، مصرف‌کنندگان صنعتی و سیاست‌گذاران حوزه انرژی و صنایع وابسته فراهم کند.

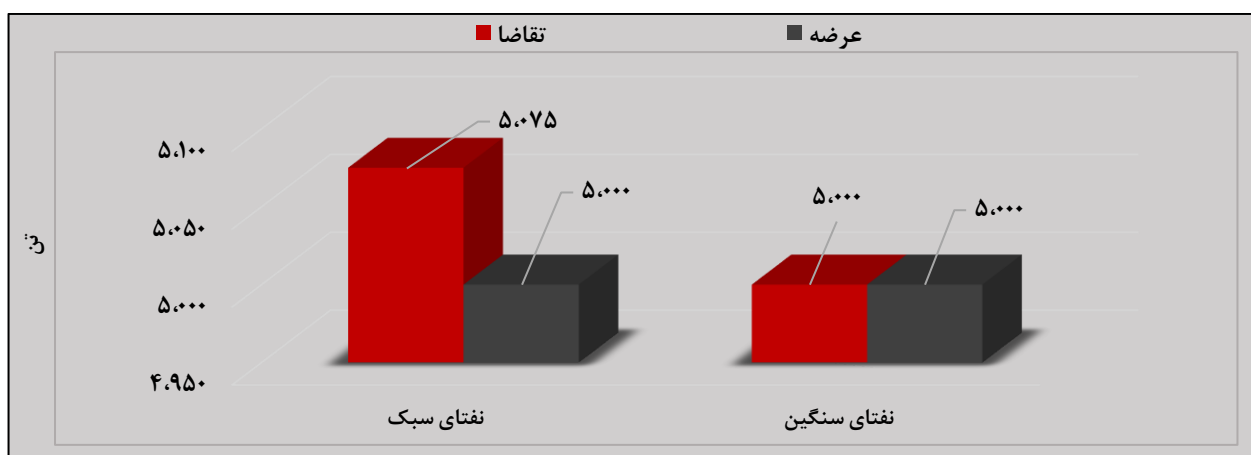
۱. نفتا

نفتا در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ تنها توسط یک تولیدکننده، پالایش نفت آبادان، در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه شد که در ادامه، مروری بر عملکرد این تولیدکننده در هفته مذکور خواهیم داشت.

۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان

پالایش نفت آبادان در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵، دو نوع نفتای سبک و سنگین را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت از هر یک از دو محصول، ۵ هزار تن عرضه کرده است. در عرضه نفتای سبک، تقاضای ثبت‌شده اندکی از حجم عرضه فراتر رفت و کسری عرضه محدودی به میزان ۷۵ تن شکل گرفت؛ در مقابل، حجم عرضه نفتای سنگین با تقاضای ثبت‌شده برای آن برابر بود و توانست کل تقاضا را پوشش دهد. بر این اساس، وضعیت معاملات نفتای پالایش نفت آبادان در هفته مورد بررسی، از کفایت نسبی عرضه در پاسخ‌گویی به تقاضا حکایت دارد؛ هرچند در بخش نفتای سبک، عدم‌توازن محدودی میان عرضه و تقاضا مشاهده شد.

شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای پالایش نفت آبادان؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

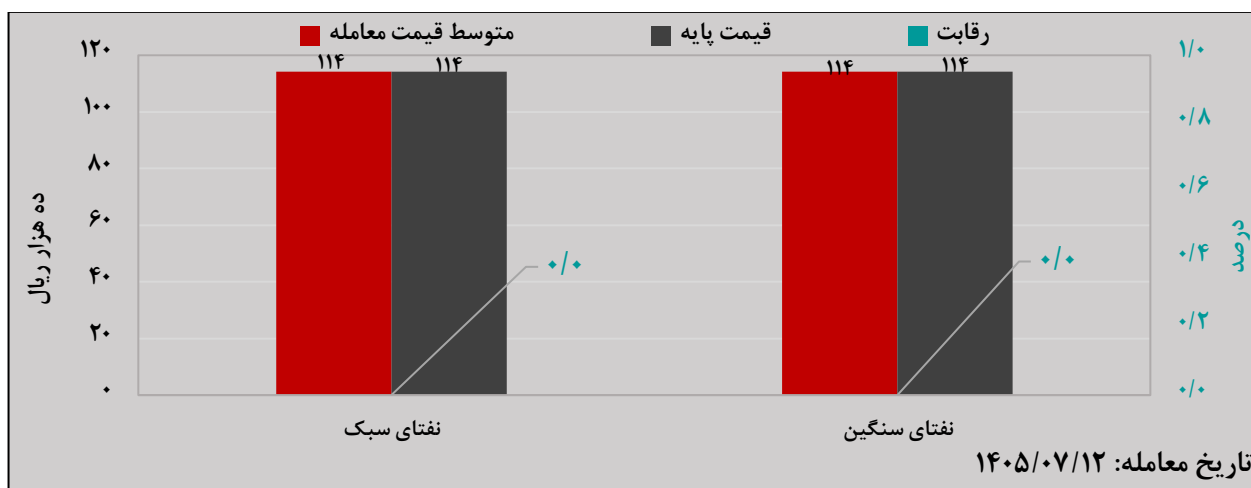

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و وضعیت معاملات نفتای سبک و سنگین پالایش نفت آبادان در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که در عرضه نفتای سبک، با وجود ثبت تقاضای اندکی بالاتر از حجم عرضه، فشار محدود تقاضا به شکل‌گیری

رقابت قیمتی منجر نشده است. در عرضه نفتای سنگین نیز، تناسب حجم عرضه با تقاضای ثبت شده، زمینه‌ای برای ایجاد رقابت قیمتی فراهم نکرد. در نهایت، هر دو محصول در سطح قیمت پایه عرضه خود معامله شدند. بر این اساس، در هفته مورد بررسی، نه کسری محدود عرضه نفتای سبک و نه وضعیت متوازن عرضه و تقاضای نفتای سنگین، موجب افزایش نرخ نهایی معاملات نسبت به قیمت پایه نشد.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی انواع نفتای شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

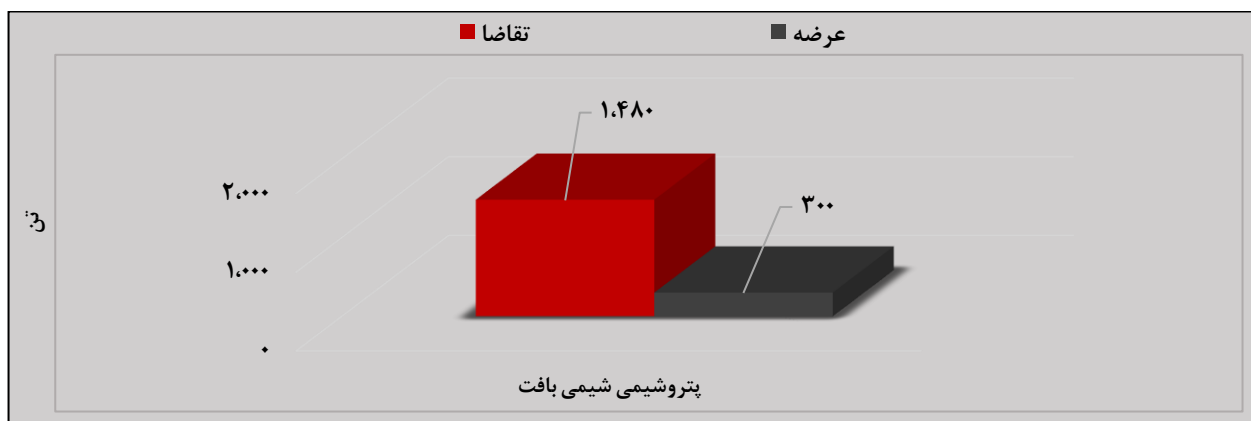
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات نفتا در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ با محدود شدن سمت عرضه به پالایش نفت آبادان همراه بود؛ به‌طوری‌که سایر پالایشگاه‌های عرضه‌کننده نفتای سبک و سنگین و همچنین عرضه‌کنندگان بلندینگ نفتا در این هفته غایب بازار بودند. در چنین شرایطی، هرچند عرضه‌های آبادان توانستند تقاضای ثبت شده را تقریباً به‌طور کامل پوشش دهند و زمینه‌ای برای شکل‌گیری رقابت قیمتی فراهم نشد، این وضعیت را نمی‌توان به‌تنهایی نشانه تعادل فراگیر بازار نفتا تلقی کرد؛ زیرا ارزیابی دقیق‌تر شرایط بازار، مستلزم حضور سایر عرضه‌کنندگان و بررسی رفتار عرضه و تقاضا در دامنه گسترده‌تری از محصولات است. از این منظر، تداوم غیبت سایر عرضه‌کنندگان می‌تواند امکان ارزیابی جامع‌تر کفایت عرضه و پویایی رقابت در بازار نفتا را محدود کند.

۲. MTBE

در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ توسط شرکت پتروشیمی شیمی‌بافت در بورس انرژی ایران عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت ۳۰۰ تن MTBE عرضه کرده است؛ در حالی که تقاضای ثبت شده برای این محصول به ۱ هزار و ۴۸۰ تن رسید. بر این اساس، بازار MTBE در هفته مورد بررسی با کسری عرضه‌ای معادل ۱ هزار و ۱۸۰ تن مواجه بود؛ به‌گونه‌ای که نزدیک به ۸۰ درصد از تقاضای ثبت شده برای این محصول بدون پوشش باقی ماند. این وضعیت حاکی از تداوم فاصله قابل توجه میان حجم عرضه و تقاضای MTBE و محدودیت عرضه در پاسخ‌گویی به نیاز بازار است.

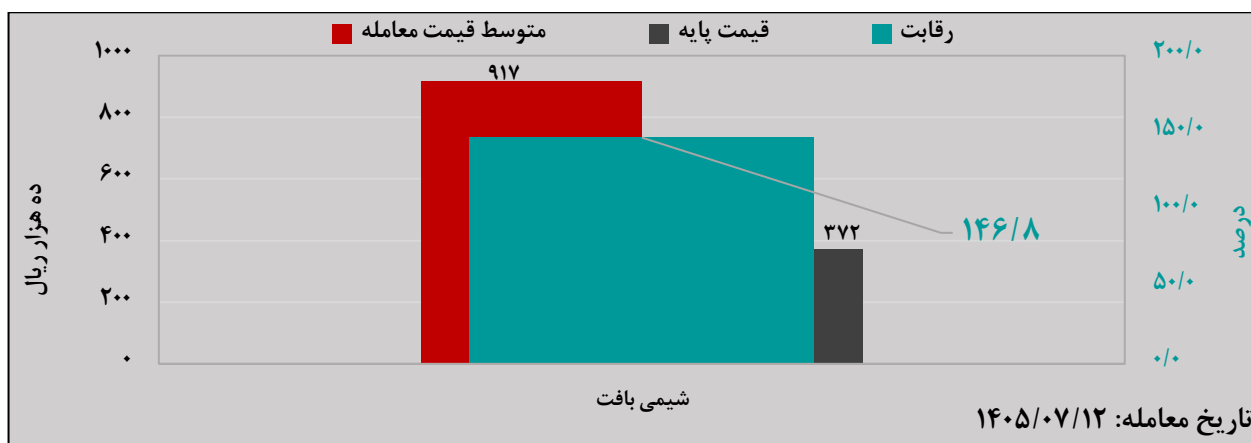
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای MTBE شرکت پتروشیمی شیمی بافت؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معامله و قیمت پایه عرضه MTBE شرکت پتروشیمی شیمی بافت در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که فشار بسیار بالای تقاضا به شکل‌گیری رقابت قیمتی قابل توجهی منجر شده است؛ به گونه‌ای که این محصول با ۱۴۶/۸ درصد رقابت قیمتی مواجه شد و در نهایت با نرخ ۹۱۷ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم در بورس انرژی ایران معامله شد. افزایش نرخ نهایی معامله در پی رقابت شدید خریداران، بیانگر تداوم محدودیت عرضه در برابر تقاضای بالای بازار این محصول است؛ شرایطی که می‌تواند فشار افزایشی بر هزینه تأمین MTBE برای مصرف‌کنندگان پایین‌دستی وارد کند.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی MTBE شرکت پتروشیمی شیمی بافت؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

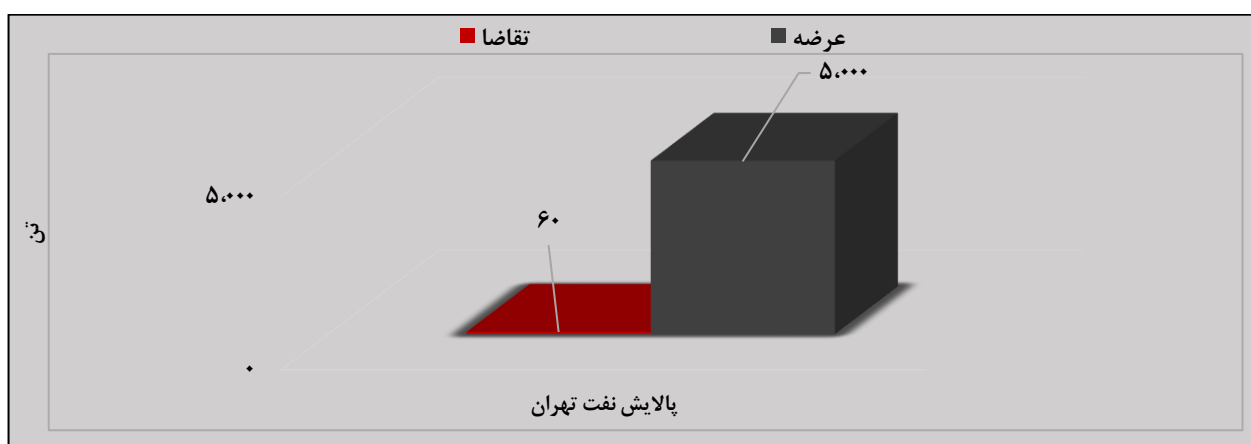
در مجموع، معاملات MTBE در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ بیانگر عدم تناسب معنادار میان تقاضای بالای بازار و حجم محدود عرضه این محصول است. عرضه محدود و مقطعی MTBE در برابر تقاضای قابل توجه، موجب تشدید رقابت میان خریداران و افزایش قابل ملاحظه قیمت نسبت به نرخ پایه شده است. تداوم این شرایط، ضمن محدود کردن دسترسی متقاضیان به حجم موردنیاز، می‌تواند هزینه تأمین خوراک و مواد اولیه واحدهای مصرف‌کننده پایین‌دستی را افزایش دهد.

از این منظر، استمرار عرضه و افزایش تناسب حجم عرضه با نیاز بازار، از عوامل مهم در کاهش فشار رقابتی و تعدیل نوسانات قیمتی MTBE به شمار می‌رود.

۳. آیزوفید

در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵، آیزوفید در بورس انرژی ایران توسط پالایش نفت تهران عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت ۵ هزار تن از این محصول را عرضه کرده که در مقابل، تنها ۶۰ تن تقاضا برای آن به ثبت رسیده است. بر این اساس، عرضه آیزوفید با مازاد ۴ هزار و ۹۴۰ تنی مواجه بوده و معادل ۹۸/۸ درصد از حجم عرضه‌شده بدون متقاضی باقی مانده است. این وضعیت بیانگر ضعف قابل توجه تقاضا در برابر حجم عرضه آیزوفید در هفته مورد بررسی است.

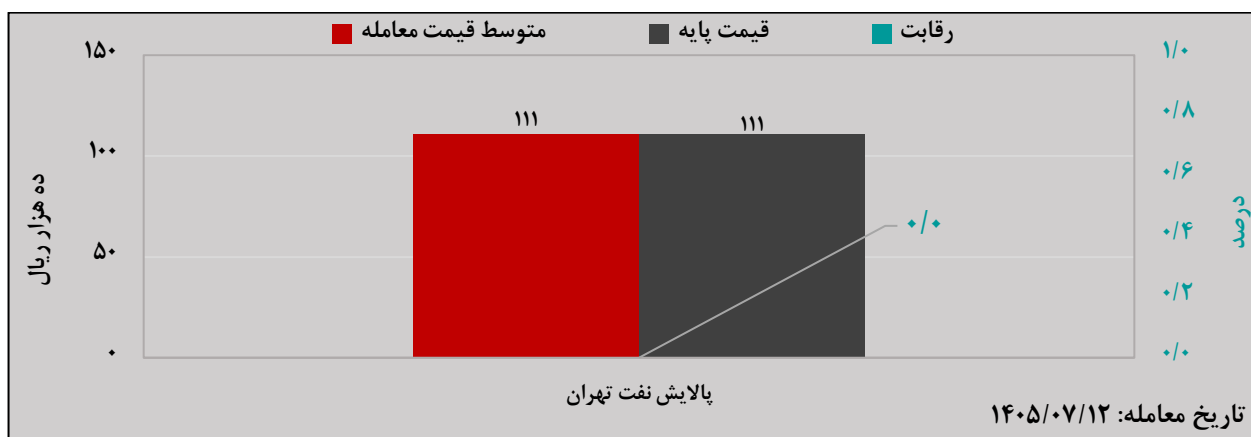
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوفید شرکت پالایش نفت تهران؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و قیمت معامله آیزوفید در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که مازاد قابل توجه عرضه و نبود فشار مؤثر تقاضا، مانع از شکل‌گیری رقابت قیمتی در عرضه پالایش نفت تهران شده است. این محصول در نهایت بدون رقابت و با نرخ پایه ۱۱۱ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، با وجود عرضه حجم قابل توجهی از آیزوفید، محدود بودن تقاضای ثبت‌شده زمینه‌ای برای افزایش قیمت معامله نسبت به قیمت پایه فراهم نکرده است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی آیزوفید شرکت پالایش نفت تهران؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

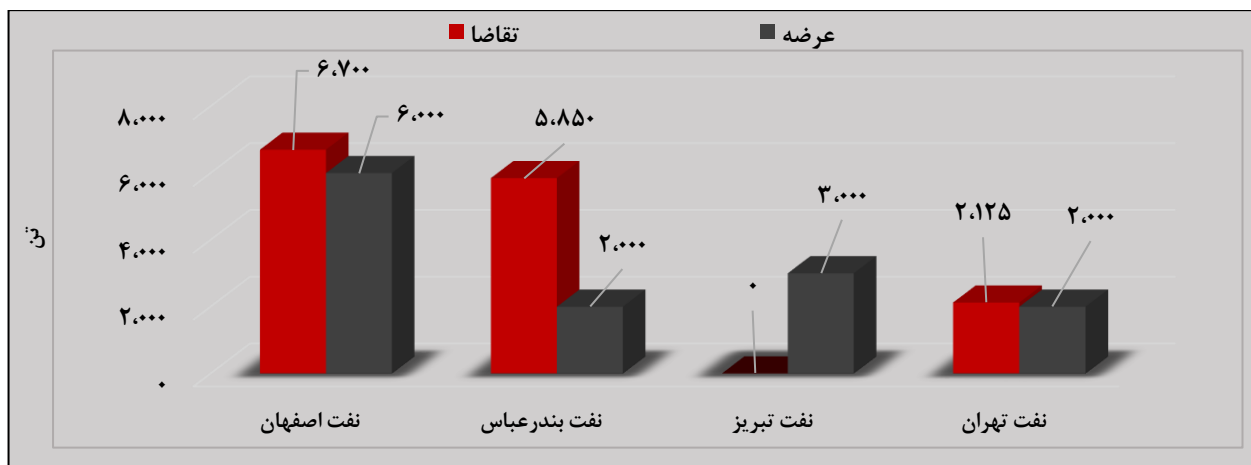
در مجموع، وضعیت معاملات آیزوفید در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵، برخلاف هفته نخست، از کاهش جذب عرضه و فاصله گرفتن تقاضای مؤثر از حجم عرضه شده حکایت دارد. در این شرایط، نبود رقابت قیمتی را نمی‌توان نشانه تعادل بازار دانست؛ بلکه این وضعیت بازتاب محدودیت تقاضا در جذب محصول عرضه شده است. بنابراین، در ارزیابی شرایط بازار آیزوفید، توجه به میزان فروش‌پذیری عرضه‌ها و تناسب حجم عرضه با ظرفیت جذب متقاضیان، اهمیت بیشتری از صرف بررسی قیمت معامله دارد.

۴. آیزوریسایکل

در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵، آیزوریسایکل در بورس انرژی ایران توسط چهار پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت بندرعباس، پالایش نفت تبریز و پالایش نفت تهران عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه ۶ هزار تن، بیشترین حجم عرضه این محصول را در میان پالایشگاه‌های عرضه‌کننده به خود اختصاص داده است. در مقابل، کمترین حجم عرضه مربوط به پالایش نفت بندرعباس و پالایش نفت تهران بوده که هر یک ۲ هزار تن آیزوریسایکل عرضه کرده‌اند؛ حجم عرضه پالایش نفت تبریز نیز ۳ هزار تن بوده است.

در سمت تقاضا، بررسی معاملات نشان می‌دهد که عرضه‌های سه پالایشگاه اصفهان، بندرعباس و تهران با کسری عرضه مواجه بوده‌اند. در این میان، پالایش نفت بندرعباس با ثبت ۳ هزار و ۸۵۰ تن کسری عرضه، بیشترین شکاف میان عرضه و تقاضا را در میان این سه پالایشگاه داشته است. در مقابل، برای آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز با وجود عرضه ۳ هزار تن، هیچ تقاضایی ثبت نشد؛ بنابراین، کل حجم عرضه این پالایشگاه بدون متقاضی باقی ماند.

شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

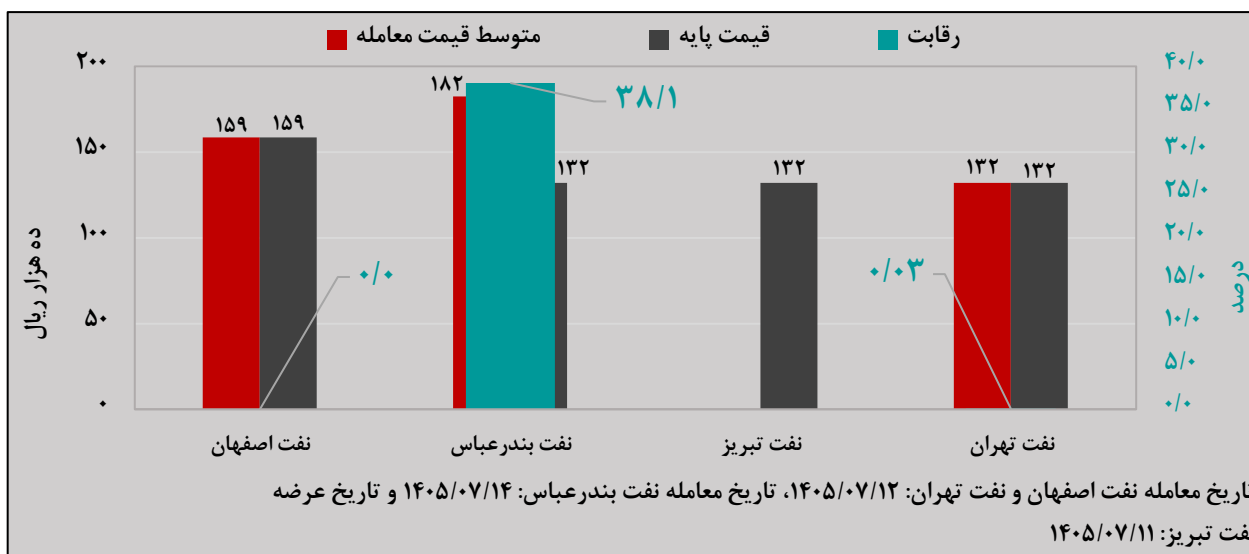

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی قیمت‌های پایه و قیمت معاملات آیزوریسایکل در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که رفتار قیمتی این محصول تابعی از وضعیت عرضه و تقاضا در هر پالایشگاه بوده است. در این میان، پالایش نفت بندرعباس به دلیل فشار بالای تقاضا با رقابت قیمتی معادل ۳۸/۱ درصد مواجه شد و آیزوریسایکل این شرکت در نهایت با نرخ ۱۸۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مقابل، در عرضه‌های پالایش نفت اصفهان و پالایش نفت تهران، به دلیل محدود بودن فشار

تقاضا، رقابت قیمتی مؤثری شکل نگرفت و معاملات در سطح قیمت پایه انجام شد. همچنین، آیزورسایکل پالایش نفت تبریز به دلیل نبود تقاضای ثبت‌شده، مورد معامله قرار نگرفت و قیمت پایه عرضه آن ۱۳۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم بود؛ بنابراین، بررسی رقابت قیمتی برای این عرضه موضوعیت ندارد. بر این اساس، در هفته مورد بررسی، فشار بالای تقاضا در عرضه بندرعباس به افزایش قیمت معامله نسبت به قیمت پایه منجر شد، در حالی که در عرضه‌های اصفهان و تهران، محدود بودن فشار تقاضا مانع از شکل‌گیری رقابت قیمتی شد و در عرضه تبریز نیز نبود تقاضا، امکان انجام معامله را از بین برد.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی آیزورسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات آیزورسایکل در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که شدت فشار تقاضا و میزان جذب عرضه، نقش متفاوتی در شکل‌گیری قیمت معاملات این محصول داشته است. در پالایش نفت بندرعباس، فشار بالای تقاضا به رقابت قیمتی و افزایش نرخ معامله تا ۱۸۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم منجر شد؛ در حالی که در پالایشگاه‌های اصفهان و تهران، معاملات بدون رقابت و در سطح قیمت پایه انجام گرفت. در مقابل، نبود تقاضا برای عرضه پالایش نفت تبریز، مانع از انجام معامله شد و کل حجم عرضه این پالایشگاه بدون متقاضی باقی ماند. بر این اساس، بازار آیزورسایکل در هفته مورد بررسی، برخلاف شرایطی که رقابت قیمتی در چند عرضه شکل می‌گیرد، عمدتاً با معاملات در قیمت پایه یا عدم جذب عرضه مواجه بود و فشار قیمتی قابل‌توجه به عرضه بندرعباس محدود شد.

۵. حلال‌ها

حلال‌های ۵۰۲ و ۵۰۳ در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ در بورس انرژی ایران عرضه شدند که در ادامه، وضعیت معاملات هر یک از این حلال‌ها به تفکیک تولیدکننده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱. حلال ۴۰۲

حلال ۴۰۲ طی هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

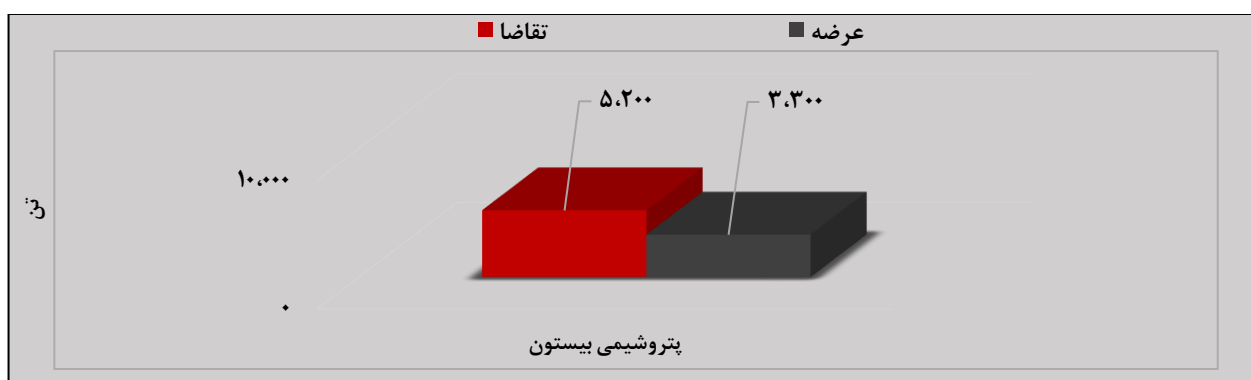
۲-۵. حلال ۴۰۴

حلال ۴۰۴ طی هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۳-۵. حلال ۵۰۲

در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵، حلال ۵۰۲ در بورس انرژی ایران تنها توسط پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت ۳ هزار و ۳۰۰ تن از این محصول را عرضه کرده است؛ با این حال، تقاضای ثبت‌شده از حجم عرضه فراتر رفت و به کسری عرضه ۱ هزار و ۹۰۰ تنی انجامید. بر این اساس، عرضه حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون در هفته مورد بررسی با فشار تقاضا مواجه بود و بخشی از تقاضای ثبت‌شده از طریق حجم عرضه‌شده پوشش داده نشد.

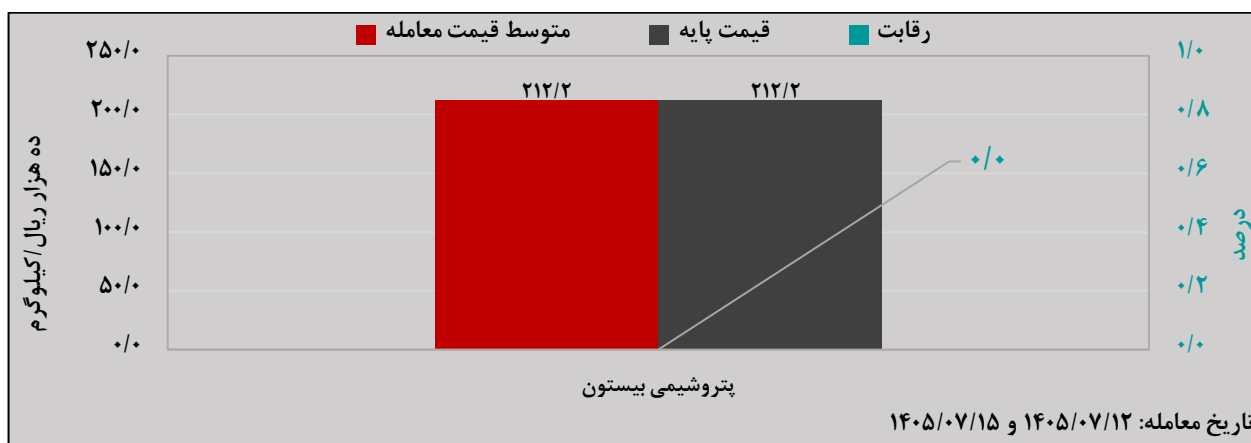
شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۲ شرکت پتروشیمی بیستون؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و قیمت معامله حلال ۵۰۲ در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود فشار تقاضا و شکل‌گیری کسری عرضه در عرضه پتروشیمی بیستون، این شرایط به ایجاد رقابت قیمتی منجر نشده است. در نهایت، حلال ۵۰۲ این شرکت در سطح قیمت پایه، معادل ۲۱۲ هزار و ۲۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم، معامله شد. بر این اساس، در هفته مورد بررسی، مازاد تقاضا نسبت به عرضه، با وجود ایجاد محدودیت در پوشش تقاضای ثبت‌شده، به افزایش قیمت معامله نسبت به قیمت پایه منجر نشد.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۲ شرکت پتروشیمی بیستون؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

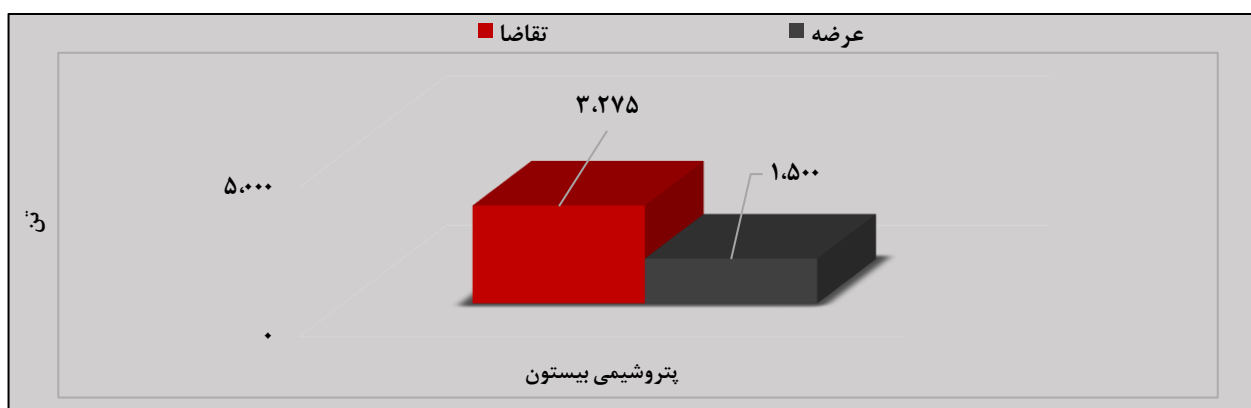
تاریخ معامله: ۱۴۰۵/۰۷/۱۲ و ۱۴۰۵/۰۷/۱۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۴-۵. حلال ۵۰۳

در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵، حلال ۵۰۳ در بورس انرژی ایران تنها توسط پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت ۱ هزار و ۵۰۰ تن از این محصول را عرضه کرده است؛ با این حال، تقاضای ثبت‌شده از حجم عرضه فراتر رفت و کسری عرضه‌ای معادل ۱ هزار و ۷۷۵ تن شکل گرفت. بر این اساس، بیش از ۵۴ درصد از تقاضای ثبت‌شده برای حلال ۵۰۳ بدون پوشش باقی ماند. این وضعیت بیانگر محدودیت عرضه در پاسخ‌گویی به تقاضای بازار این محصول در هفته مورد بررسی است.

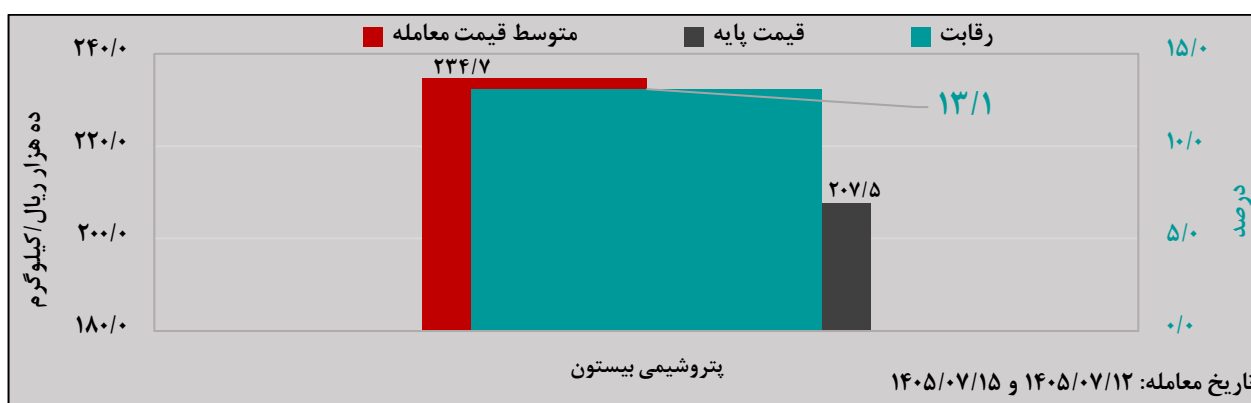
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۳ شرکت پتروشیمی بیستون؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۳ در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که فشار تقاضای ایجادشده برای عرضه پتروشیمی بیستون، به شکل‌گیری رقابت قیمتی منجر شده است. در این هفته، حلال ۵۰۳ این شرکت با رقابت قیمتی ۱۳/۱ درصدی مواجه شد و در نهایت با نرخ ۲۳۴ هزار و ۷۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم در بورس انرژی ایران معامله گردید. بر این اساس، با وجود تداوم فشار تقاضا و پوشش نیافتن بخشی از تقاضای ثبت‌شده، شدت رقابت قیمتی نسبت به سطحی که در هفته نخست تجربه شده بود، کاهش یافت؛ موضوعی که از تعدیل فشار افزایشی بر قیمت معاملات این محصول در هفته مورد بررسی حکایت دارد.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۳ شرکت پتروشیمی بیستون؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

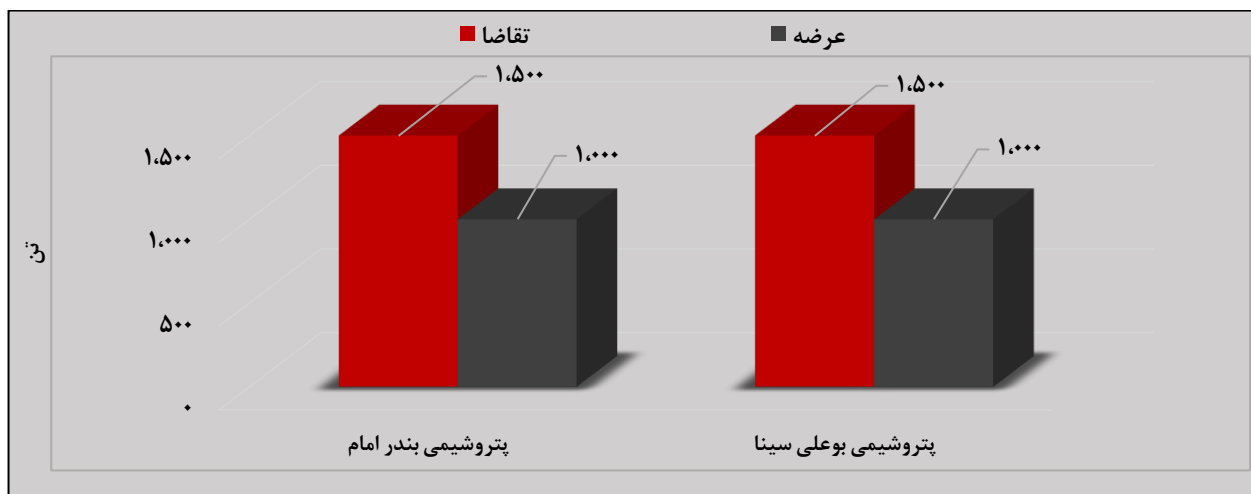
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، بررسی معاملات حلال‌های پالایشگاهی در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این محصولات با محدودیت عرضه و تفاوت در نحوه انعکاس فشار تقاضا در قیمت معاملات مواجه بوده است. عدم عرضه حلال‌های ۴۰۲ و ۴۰۴، در کنار تمرکز عرضه حلال‌های ۵۰۲ و ۵۰۳ بر پتروشیمی بیستون، بیانگر محدود بودن عرضه فعال این گروه از محصولات در هفته مورد بررسی است. با این حال، واکنش قیمتی دو محصول یکسان نبوده است؛ به گونه‌ای که در حلال ۵۰۲، با وجود مازاد تقاضا، رقابت قیمتی شکل نگرفت، اما در حلال ۵۰۳ فشار تقاضا به افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه انجامید. این تفاوت نشان می‌دهد که عدم توازن عرضه و تقاضا لزوماً به افزایش قیمت منجر نمی‌شود و شدت رقابت، علاوه بر میزان کسری عرضه، به شرایط خاص هر محصول و رفتار متقاضیان در معاملات نیز وابسته است.

۶. رافینیت

در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵، رافینیت در بورس انرژی ایران توسط دو شرکت پتروشیمی بندر امام و پتروشیمی بوعلی سینا عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد هر یک از این شرکت‌ها هزار تن رافینیت عرضه کرده‌اند؛ با این حال، برای هر دو عرضه، تقاضایی معادل هزار و ۵۰۰ تن به ثبت رسیده است. در نتیجه، عرضه رافینیت هر یک از دو شرکت با کسری ۵۰۰ تنی مواجه بوده و حدود ۳۳ درصد از تقاضای ثبت‌شده برای این محصول بدون پوشش باقی مانده است.

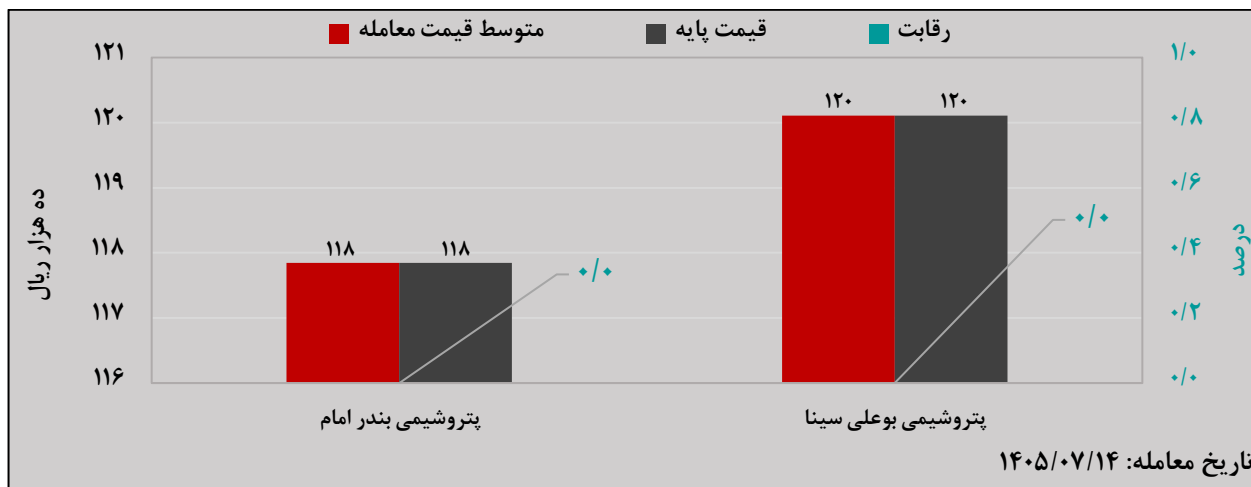
شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای رافینیت به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات رافینیت در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود کسری عرضه و فشار تقاضا در عرضه هر دو شرکت پتروشیمی بندر امام و پتروشیمی بوعلی سینا، رقابت قیمتی برای این محصول شکل نگرفته است و رافینیت هر دو شرکت در نهایت در سطح قیمت پایه معامله شده است. بر این اساس، در هفته مورد بررسی، اگرچه حجم عرضه نتوانسته پاسخ‌گوی تقاضای ثبت‌شده باشد، این عدم توازن به افزایش نرخ نهایی معاملات نسبت به قیمت پایه منجر نشده است.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی رافینیت به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم مهر ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات رافینیت در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود وجود تقاضای بالاتر از حجم عرضه، این وضعیت به افزایش قیمت معاملات منجر نشده است. معامله هر دو عرضه در سطح قیمت پایه بیانگر آن است که کسری عرضه، دست کم در هفته مورد بررسی، به تنهایی برای شکل‌گیری رقابت قیمتی کافی نبوده است. از این منظر، بازار رافینیت با عدم توازن در حجم عرضه و تقاضا، اما بدون بروز فشار افزایشی در قیمت معاملات مواجه بوده است؛ وضعیتی که ضرورت تفکیک میان کمبود عرضه و شدت رقابت مؤثر در بازار را در تحلیل روند معاملات این محصول برجسته می‌کند.

جمع‌بندی

بررسی معاملات خوراک‌ها و محصولات میانی پالایشگاهی در هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این گروه از محصولات از الگوی یکسانی در زمینه عرضه، جذب تقاضا و شکل‌گیری قیمت پیروی نمی‌کند. در برخی محصولات، محدودیت عرضه با فشار تقاضا و افزایش قابل‌توجه قیمت همراه بوده، در حالی که در گروهی دیگر، حتی وجود کسری عرضه نیز به رقابت قیمتی منجر نشده است. در مقابل، مازاد عرضه و نبود تقاضای مؤثر در برخی معاملات، از محدودیت جذب محصولات عرضه‌شده حکایت دارد. بنابراین، ارزیابی وضعیت بازار خوراک واحدهای هیدروکربنی مستلزم بررسی هم‌زمان میزان دسترسی به خوراک، استمرار عرضه، ظرفیت جذب تقاضا و نحوه انعکاس شرایط بازار در قیمت معاملات است. در ادامه، وضعیت هر یک از شش گروه محصول از این منظر جمع‌بندی می‌شود.

۱. نفتا

بازار نفتا در هفته مورد بررسی با محدود شدن عرضه به پالایش نفت آبادان و غیبت سایر پالایشگاه‌های عرضه‌کننده نفتای سبک و سنگین و نیز عرضه‌کنندگان بلندینگ نفتا همراه بود. با وجود پاسخ‌گویی تقریباً کامل عرضه آبادان به تقاضای ثبت‌شده و نبود رقابت قیمتی، محدود بودن تعداد عرضه‌کنندگان، امکان ارزیابی جامع شرایط بازار و کفایت عرضه نفتا برای واحدهای مصرف‌کننده را محدود می‌کند. از این رو، وضعیت این هفته بیش از آنکه بیانگر تعادل فراگیر بازار باشد، منعکس‌کننده شرایط معاملاتی در دامنه محدود عرضه‌های فعال است.

۲. MTBE

در بازار MTBE، فاصله قابل توجه میان حجم عرضه و تقاضا، به محدود ماندن دسترسی متقاضیان به این محصول و شکل‌گیری رقابت قیمتی شدید انجامید. این وضعیت نشان می‌دهد که عرضه محدود در برابر تقاضای بالا، علاوه بر کاهش امکان تأمین کامل نیاز خریداران، زمینه افزایش هزینه خرید را نیز فراهم کرده است. تداوم چنین شرایطی می‌تواند تأمین این ماده اولیه را برای واحدهای مصرف‌کننده با چالش بیشتری مواجه سازد.

۳. آیزوفید

وضعیت آیزوفید در هفته مورد بررسی، برخلاف محصولات دارای کسری عرضه، با مازاد قابل توجه عرضه و ضعف جذب تقاضا همراه بود. نبود رقابت قیمتی در این شرایط، نشان می‌دهد که عرضه حجم بالای محصول لزوماً به معنای تأمین مؤثر نیاز بازار نیست و تناسب حجم عرضه با تقاضای واقعی نیز باید مورد توجه قرار گیرد. از این منظر، مسئله اصلی این محصول در هفته مورد بررسی، محدودیت جذب عرضه بود، نه کمبود خوراک در سمت عرضه.

۴. آیزوریسایکل

معاملات آیزوریسایکل بیانگر تفاوت محسوس شرایط بازار میان عرضه‌کنندگان بود؛ به گونه‌ای که فشار تقاضا در عرضه پالایش نفت بندرعباس به رقابت قیمتی منجر شد، در حالی که معاملات اصفهان و تهران در سطح قیمت پایه انجام گرفت و عرضه تبریز به دلیل نبود تقاضا بدون معامله ماند. این تفاوت نشان می‌دهد که شرایط تأمین و رفتار قیمتی آیزوریسایکل را نمی‌توان صرفاً بر مبنای وضعیت کلی محصول ارزیابی کرد و بررسی تفکیکی عرضه‌ها برای شناسایی نقاط فشار تقاضا و محدودیت جذب ضروری است.

۵. حلال‌ها

بازار حلال‌ها با محدود بودن دامنه عرضه فعال همراه بود؛ به طوری که حلال‌های ۴۰۲ و ۴۰۴ عرضه نشدند و معاملات حلال‌های ۵۰۲ و ۵۰۳ به پتروشیمی بیستون محدود ماند. در این میان، تفاوت رفتار قیمتی دو محصول قابل توجه بود: حلال ۵۰۲ با وجود کسری عرضه در سطح قیمت پایه معامله شد، اما حلال ۵۰۳ با رقابت قیمتی همراه بود. بنابراین، در تحلیل بازار حلال‌ها، علاوه بر میزان عدم توازن عرضه و تقاضا، باید به تفاوت شرایط معاملاتی و شدت رقابت در هر محصول نیز توجه داشت.

۶. رافینیت

بازار رافینیت در هفته دوم مهرماه با تقاضای بیشتر از عرضه در هر دو عرضه فعال مواجه بود، اما این وضعیت به افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه منجر نشد. این موضوع نشان می‌دهد که وجود کسری عرضه، به تنهایی برای شکل‌گیری رقابت قیمتی کافی نیست و فشار تقاضا باید در رفتار واقعی خریداران و نحوه رقابت آن‌ها نیز منعکس شود. در نتیجه، ارزیابی شرایط این بازار مستلزم تفکیک میان عدم توازن مقداری و فشار قیمتی مؤثر است.

در مجموع، یافته‌های هفته دوم مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که چالش تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی را نمی‌توان صرفاً به کمبود یا مازاد عرضه در بورس انرژی تقلیل داد. در بخشی از بازار، محدودیت عرضه و تقاضای بالا به رقابت قیمتی و افزایش هزینه تأمین منجر شده است؛ در بخشی دیگر، با وجود کسری عرضه، قیمت‌ها در سطح پایه باقی مانده‌اند و در

برخی محصولات نیز حجم عرضه‌شده با تقاضای مؤثر تناسب نداشته است. هم‌زمان، غیبت عرضه‌کنندگان در گروهی از محصولات، دامنه ارزیابی وضعیت واقعی بازار را محدود می‌کند. از منظر الزامات کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ»، این تفاوت‌ها اهمیت رصد مستمر دسترسی واحدهای تولیدی به مواد اولیه مندرج در فهرست مربوط را دوچندان می‌کند؛ زیرا استمرار عرضه، کفایت حجم عرضه و امکان تأمین خوراک با هزینه قابل‌پیش‌بینی، همگی در ارزیابی شرایط فعالیت این واحدها مؤثرند. بر این اساس، پایش هفتگی معاملات باید علاوه بر ثبت آمار عرضه و تقاضا، بر شناسایی نقاط پایدار کسری یا مازاد، تغییرات شدت رقابت و آثار احتمالی آن بر هزینه تأمین خوراک متمرکز باشد تا مبنایی دقیق‌تر برای تصمیم‌گیری تولیدکنندگان، فعالان بازار و سیاست‌گذاران فراهم شود.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>